

# ДУСЛУК

ОКТАБРЬ РАЙОНЫ ИЖТИМАГЫЙ - СЯСИ ГАЗЕТАСЫ. ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА ОКТАБРЬСКОГО РАЙОНА. 19 сентябрь, 1997 ел. ЖОМГА. Газета 1931 елның 9 июленнан бирле чыга. № 105 (8117) Баясе билгеланганча

## Безга язлар Эшчэнгә эш бетәмени

Исеме районга билгеле комбайнчы Александр Егорович Донсков үзе эшли торган Хафизов исемендәге хужалык кырларында чакта ук районда урак лидерлары сафында барган иде. Үзләрендә урак төмамлангач «Игенче» хужалыгына ярдәмгә килде ул һәм анда да 2650 центнер ашлык суктырып, бу сезонда егерменче мең центнерын тутыра язды. Инде МСОның ярдәмче хужалыгы кырларына күчкөн уңган комбайнчының өченче дистә мең центнерга да исәп ачасына шикләнмәскә мөмкин.

## Норма арттырып үтәлә

«Чирмешән» хужалыгы туңга сөрүдә районда алдыңгылар сафында бара икән, монда хужалыкның уңган механизаторлары Әхәт Барый улы Сәнгатуллин белән Тәбрис Мөбәрәкша улы Садыковларның да өлеше зур. Аларның беренчесе К-700 тракторында көнгә 13 гектар жир эшкәртеп смена нормасын 180 проценттан күбрәккә, икенчесе Т-150 белән 10 гектарга кадәр жир сөрәп норманы 170 проценттан артыгракка үти.

## Чөгендергә төштеләр

«Рассвет» КХАсы менә инде өч ел рәттән шикәр чөгендерен француз технологиясе буенча игә. Өч ел рәттән плантацияләрдән уңыш үзвәкытында, югалтуларсыз жыеп алына. Уңыш та елдан-ел арта.

Быел биредә шикәр чөгендерә 180 гектар майдан били. Бүгенгә көндә биредә эш кайный. Чөгендер игү буюнча звено җитәкчесе, тәҗрибәле механизатор Касыйм Сатаров «Морро» француз комбайны ярдәмдә шикәр чөгендерә казытуга кереште. Якын көннәрдә тагын ике комбайн өстәләчәк.

Х.НУРУЛЛИН



Әнис Хәмитовның хезмәт биографиясе күптән бер жайга салынган. Нык һәм нигезле итеп салынган. Казан техник училищесын төмамлап ул мөстәкыйль эшли башлый. Шунда ук «Норлатнефть» НГДУсының автоматлаштыру цехында, 1988 елдан бирле слесарь хезмәтэн үти һәм сайланган юлының дәрәҗәсен аңлый. Шулу вакыт дөверендә Әнис Ленардович зур тырышлык белән фидакарь хезмәт

итә, һәр эштәгечә профессиональ осталык серләрен жентекләп өйрәнә. Шулу һөнәренә өстәп эретеп ябыштыручы һөнәрен үزلәштәрә һәм кирәк булганда аны практикада да куллана. Шулу да Әнис Хәмитовның цех буюнча профессиональ осталыкка конкурста җиңеп чыгуы һич тә очраклы түгел.

Рәсемдә: Ә. ХӘМИТОВ. Н.КВАШНИНА фотосы.

## Көздән сөрсәк, язын җинел булыр

Саннарның беренче баганысы - район хужалыкларында 17 сентябрьгә туңга сөрү планының үтәлеше (процентларда), икенчесе - соңгы алты көндә туңга сөрелгән майдан (гектарларда)

«Таң»	71	152	эшнәң темплары
«Дуслык»	64	55	һаман да канәгать
Мичурин исем.	62	350	ләнерлек түгел әле.
«Рассвет»	61	173	Соңгы бер көндә рай-
«Якты Күл»	60	59	он буюнча сөрелгән
«Чирмешән»	60	227	майданнар мең гек-
«Родина»	56	100	тарга да тулмады.
«Заветы Ильича»	54	94	Кайбер хужалыклар-
Синдряков исем.	53	388	да туңга сөрүдәге
«Агрохимсервис»			техниканың җитеш-
ярд. хуж.	53	100	терүчәнлегә гаять
«Киекле»	51	750	түбән. Аерым алган-
«1 нче Май»	50	244	да, «Игенче», «Ком-
Кузнецов исем.	50	335	байн», «Заря», «Татар-
М.Жәлил исем.	48	255	стан», «Кондырча»да,
«40 лет Победы»	48	140	МСО һәм «Агрохим-
Хафизов исем.	45	170	сервис» ярдәмче
«Кондырча»	45	118	хужалыкларында
Нефтебаза ярд. хуж.	45	270	соңгы бер көндә
МСО ярд. хуж.	45	115	фәкать 10 - 25 гектар
Сөт - май комб.			жир эшкәрттеләр. Ә
ярд. хуж.	45		«Төрнәс»тә, сөт - май
РСУ ярд. хуж.	45	135	комбинатының
«Алга»	44	480	ярдәмче хужалыгын-
«Заря»	44	110	да бу мәсьәләгә кар-
«Төрнәс»	42	130	раш бөтенләй аңла-
Агробанк ярд. хуж.	42		шылмый. Әле хужа-
«Әлмәт»	36	416	лыкларының барысын-
«Үрнәк»	34	295	да да диярлек про-
«Игенче»	33	145	мышленностиә пред-
Шикәр заводы			прияттиеләреннән
ярд. хуж.	31	120	ярдәмгә тартылган
«Татарстан»	31	250	техника барында
«Комбайн»	28	150	аларны ничек тә
Район буюнча	47	6226	нәтиҗеләрәк файда-

Туңга сөрү кебек җаваплы да, шулу ук вакытта гаять авырлык белән бирелә торган

бы советының быелга (аны җитәкләүне тынгысыз Комунәлла Владимировна Изотовага йөкләделәр) янә уннарча ниятләре, кызыклы чаралары бар.

Шулай итеп, «Ветеран» әле һаман күңелә белән яшә, очрашуга үз дусларын җыя. Клуб җанятиеләре ай саен икенче сишәмбе көнне кич белән үтәчәк.

## «ВЕТЕРАН» АРАЛАШЫРГА ЧАКЫРА

Жәйге каникуллардан соң район мәдәният йорты каршындагы «Ветеран» клубы үз эшен яңартып җибәрә. Клубның чираттагы утырышы 23 сентябрь көнне 17 сәг. кә билгеләнә. «Исәнме, табиб!» - бу

очрашу шундый лейтмотив астында узачак. Теманың актуальлегә бәхәссез, көз - нәкъ салкын тиеп авырулар чоры бит. Шулу да табиб консультациясе бик тә ярлыкучак. Охшаш язмашлар, мәнфәгатьләр,

бетмәс - төкәнмәс мәшәкәтләр берләштергән өлкән буюн кешеләренә узара аралашу гына да зур уңай тәэсир китерүен дә онытмаска кирәк. Ә «Ветеран» клубы активында яшәү чорында файдалы чара-

лар күп җыйлды: кызыклы кешеләр белән очрашулар, конкурслар, бергеләшеп кино караулар, «Ветеран» хорында катнашу, көз нигыметләре тулы өстәл артында бергеләшеп чәй эчү һ.б. Ә «Ветеран» клу-

## Чәчүлек орлыкны тикшертер чак

### (Агрокузәтү)

Хужалыкларда быел чәчүлек материал салып кую эшендә әллә ни зур тоткарлыклар булмады һәм бүген район буюнча 10 мең тонна чәчүлек орлык бар инде. Әмма аны аерып кую белән генә эш бетми әле, мәшәкәтнәң җаваплысы алда. Салынган орлыкны хәлдердән үк калибрлап, тиешле таләпләргә җиткерү турында кайгырту, шулу исәптән орлыкларны дөүләт орлык инспекциясендә тикшертү мөһим. Кызганычка каршы, 15 сентябрьгә район буюнча барлык орлыкның өчтән бер гөнә анализга китерелде. Тикшерелгән

кадәресең 32 проценты беренче, 38 проценты икенче, 18 проценты өченче класс таләпләренә җавап бирсә, 12 проценты әлегә кондициясез.

Синдряков исемендәге хужалыкның тикшерткән орлыгы әлегә тулысы белән беренче класс таләпләренә җавап бирә. Кузнецов исемендәге, «Заветы Ильича» хужалыкларының да тикшерткән орлыгының өчтән икесеннән күбрәге - беренче класслы. «Киекле», Кузнецов исемендәге, «Дуслык» хужалыкларында әлегә тикшертелгән бар орлык та беренче-икенче класслы. Ә менә МСО ярдәмче хужалыгыннан китерелгән орлык

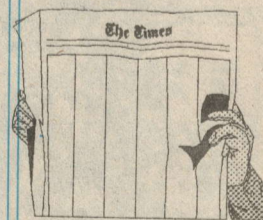
фәкать икенче класслы гына, ә шактый зур өлеше кондициясез. «Әлмәт», «Рассвет», «Үрнәк», «40 лет Победы», «Родина»да, нефтебаза ярдәмче хужалыгында да орлыкның тикшертелгән кадәресе арасында беренче класслысы бөтенләй юк әле, шулу исәптән «Үрнәк»тә орлыкның дүрттән өчө, «40 лет Победы»да өчтән икесе өченче класслы гына, «Чирмешән»дә, «Родина» һәм М.Жәлил исемендәге хужалыкта кондициясез орлык шактый.

Чәчүлек орлыкны өстәмә эшкәртеп, тиешле кондициягә җиткерү, төрләчә алыштыру өчен булган орлыкны тиз арада тикшертү кирәк. Ә менә чәчүлек

материалны анализга тапшыруны суза килүче «Алга», «Комбайн», «Татарстан», «Таң», «Кондырча», «Якты Күл», «Төрнәс»тә, шикәр заводы, сөт - май комбинаты, «Агрохимсервис», РСУ ярдәмче хужалыкларында соңыннан бик авырга килергән мөмкинлеген уйламыйлар ахрысы. Елның - елында бу эшнә иң алдан башкарып куючы Хафизов исемендәге хужалык агрономнарының да быел пошмавы аңлашылмый.

Быел мулу иген уңышы җыелу киләсе елда да шундый ук үрлөргә ирешүне үзәннән - үзегенә гарантияләми. Шулу күрә киләсе ел турында бүгеннән яхшылап кайгыртырга кирәк. Ә яхшы орлык - ярты уңыш диген белми әйтмәгәннәр.

## Хөрмәтле дуслар!



1998 елның беренче артыеллыгына газетага язылу игълан ителде. Язылу баясе артыелга 26.4000, өч айга - 13.200, бер айга - 4.400 сум.

Район газетасына язылу ашыгыгыз! Ул һәрвакыттагыча сезгә яңалыклар, хәбәрләр, кызыклы кичәшләр белән бергә атналык теләпашырулар программасын да даими биреп барачак.

# БОРЬБАШ БАЫ БУАЫП

**Б**ашаклар тулышканга, ашлык дингезе өстенө ичеп килген алтынсу балкышка сөөнөч һәм өмөт белән баккан көннөр артта калды. Кыр артынан кыр бушый, игенченең дә фаразы инде төгөл саннар белән ныгытыла тора: арыш уңышы 64 центнер, ужим боданыкы - 58. Ә менә борчак 48 генә. Бусы түбәнрәк булды, дип игенченең жаны тырнала. Аларның чың күнәлдән борчылуын күреп моның сәбәбән аңласак та күнәлгә бер уй килә: бер ел эчәндә хезмәтенә мөнәсәбәтә дә, таләбә да, ихтыяжы да шулкадәр үзгәрсә дә үзгәрә ала икән авыл кешесенең! Узган елгына өлө 15 центнер, 18 центнер кебек саннарны үзәнчә горурык белән атаса, быел 30,40 центнер дигәндә дә тавышын да ниндидер үкөнч, кыенсыну янгыры сыман. Юкса уңыш бу ел шулай игенчә өчөн бик кулай килгәнгә генә күкрәп үскән уңыш түгел. Аның серен жир кешесе үзе генә белә. Кыр кышкы юрганын салып, беренчә сулышын алганда, авыл кешеләренәң дә эшләү-яшәү сулышы үзгәреп авылда яңалык һәм үсеш вәгдә иткән кооператив дигән төшенчә тәзсирәннән кичкәп-тирәнәеп киткәндәй булды бит быел. «Таң» колхозында да шулай булды. Моңа кадәр

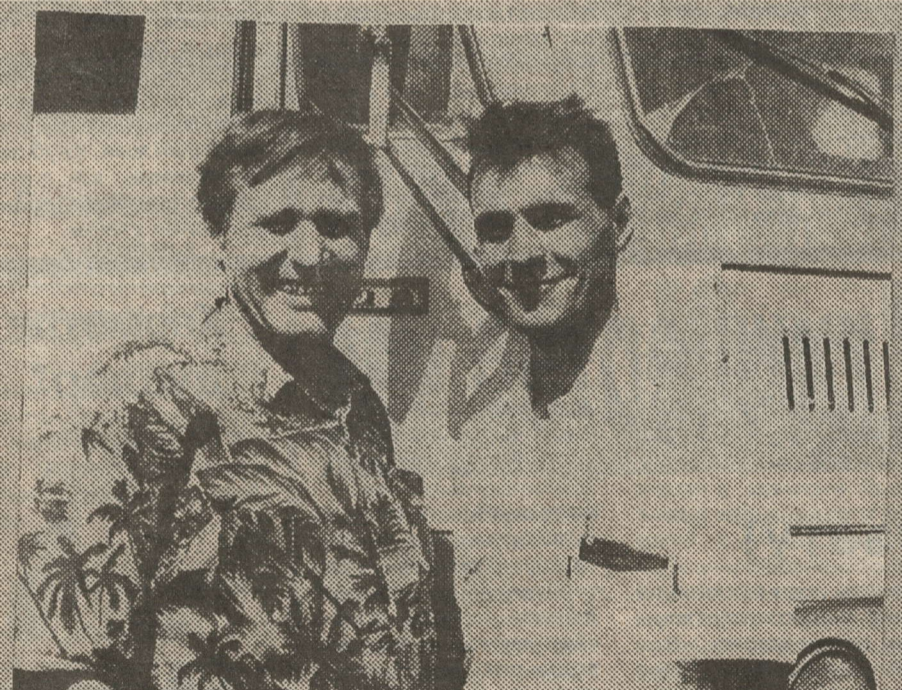
күмәк хужалыкта яшәп әлләни мантый алмаганны күреп ярты халкы күрше Самара өлкәсенә «көнлекчә» булып эшләргә күчеп килүчә «Таң»да ике кооператив оештырылып, эшнә дә, эшкә мөнәсәбәтнә дә тамырдан үзгәртәргә дигән карарга килгәннәр иде. Кооперативларның беренче адымнары, беренче уңыш-кыенлыклары-озын тарих, алары - аерым хикәят. Әмма бер нәрсә хак: сөрәсен үзвәкытында сөрәп, тәрбиясен жиренә житкереп биргәнгә, урак чорына кырларда карап туйгысыз икмәк үсте «Таң»да. Иң төп өмөт багланган 560 гектарлы ашамлык бодае, 100 гектарлы бөртеккә аласы кукуруз да гомер булмаганча уңыш вәгдә итә иде. 833 гектарлы бөртекле культураларны жыюга ике «ДОН», сигез «Нива» белән хужалыкның үз игенчеләре чыкты, көннөр көйсезләнеп, иген язмышына куркынычяный башлагач «Кейс»лар да кереп булышты. Эшнәң иң төп, катлаулы өлөшнән таңлылар үзләре башкардылар, өлбөттә. Шуңа да урак ахырына «ДОН» комбайнчылары Ферит Әһлиуллин белән Илгизер Хатыйпов суктырган ашлык 13,18 мең, «Нива» комбайнчысы Насыих Әхмәтвәлиев-

ныкы 10 мең центнерга житте. 21нче елын басуда каршылаучы Фериттә, өчөнчә ел район комбайнчылары арасында иң күп ашлык суктырып беренче урынга чыккан Илгизер дә кырларда ашлыкның болай каерылып уңган елын хәтерләмиләр. Шуңа агарында оныгып эшлиләр дә эшлиләр. Тулган бүнкер янында машиналар алышына тора: өлө Ильяс Яруллин туктый, өлө Илгиз Шөкүров... Соңгысы күбрәк ашлыкны элеваторга ташу белән мәшгуль булды: Радик Сәйфуллин, шефлары - 53нче СМУдан ярдәмгә килгән шоферлар белән авыл бөлән Норлат арасында жылдәрттеләр генә. Бушка да түгел: хужалык районда беренчеләрдән булып дәүләткә яхшы сыйфатлы ашамлык бодае сату планын үтәде. Бусы - хужалык житәкчеләге йөз тоткан сәясәт, дистөлөгән игенчә тырышлыгы нәтижәсе булса, аның сыйфатлы һәм чиста, коры итеп озатылуында ничиксезындыр табакы эшчәннәренәң дә ролә зур булды. Ындыр табакы мөдире, пенсионер Габбас ага Гаязов, склад мөдире Исхакага Яруллин, үлчәүчә Инсаф Билданов һәр участка бөр дигән тәртип тәмин иттеләр. Габбас ага, мәсәлән, моторчы Хөсә-

ен Тәминдаров, электрик Разыйх Гайфуллинның эшләренә ничтәл-теш тидерә алмый. Шофер Илһам Яруллин да ток эчәндә ашлык күчүдә аның әмерен көтеп кенә тора иде. Таһир Муртазин төягәчә дә ничтик тормады. Ә Исхака агарлык салуда Габбас Сәфәргалиева житәкчеләгендә эшләүчә хатын-кызлар - Солтания Сафиуллина, Изалия Сөләймановаларны мактап бетерә алмый. Әнә борчак орлык дымлырак төслә иде, ничәмә-ничә кат әйләндерергә дә иренмәделәр бит апайлар. Шулай уртак тырышлык белән дәүләткә 23 мең центнер ашлык озатылды, аның 12 мең центнердан артыгы бодай иде. Шулай итеп, быел «Таң» дәүләткә ашлык тапшыру буенча күтәрәнкә заданиенә дә (хәзер ул 108 процентка башкарылган), ашамлык бодае сату заданиесен дә районда иң беренчә булып үтәп чыкты. 2 мең центнер бодай, 550 центнер борчак, 450 центнер арпа орлык салынды. Иң мөһиме, халык та сыйфатлы, коры, чиста ашлык алачак-өлгә кадәр аны чистарталар. Ашлык кына түгел, кырлар да чистара: басу буена бөртеккәң кадәр жыеп, пөхтә, тигез итеп салам өччеләр

өчәү генә булуын белгәч, бик гажәпләндек. Ярый, кибән куйгычта эшләүчә Рамил Әхмәтшин өлгәргә дә Ә пензионер Габбас ага Әһлиуллинның кул башлары ничек түзә? - 25 ел шул хезмәттә инде мин, - ди агай. Шуңа кибән куюның бөтен жаваплыгы аңа төшәдә. Рөстәм Баһмановка остадан күп нәрсәгә өйрәнәргә булса, кибән куу - үзе бер сәнгать икән ләбәсә. Әлегә группа ике күндә 76 метрлык кибәнне очлап, яңасына керешкән генә. Агай исәпләп күрсәтә: саламның 20 метр өйгәчбер норма була, алар икән кенә икешәр норма биреп баралар. Яңгырга - жылгә калганчы урнашуы хәердә азыкның! Шулай эшләгәннәң, звено саламның 85 процентын өпөп бетереп куяда. Шундый жанлык Самар өлкәсенәң куенына ук кереп утырган кырларның һәр берсендә күзәтелә. Буш басуларның күбесе сөрелгән. Арырак яна игеннән бушаган басуда К-700 белән Ринат Шәйхетдинов һәм Фиргәт Зытдинов сменалап, ДТ-75 белән Фиргәт Баһманов берүзе эшлиләр. Бүген хужалыкта 70 процентка якын басулар тунга сөрелгән (бусы дәрәжәдә иң өйбөт күргәзгәч), алар аны 1 ок-

тябрьгә тулысынча төгәлләргә жыеналар. Ашлыкны тапшырган, сөрелгән жир, жылкәсеннән йөк төшкән кешәдәй беравык тын алачак өлө. Көзө өйбөт килсә-ничиксез, башка агрохараларны да башкарырга кирәк булачак. Уңыш жуңел генә килмәгәннән беләләр «Таң»да. Аны көненнән кырдан кайтып кермәгән баш агроном Ф. С и р а ж е в да, кооператив житәкчеләре Р. Фәхретдинов, В. Сәнгатуллин да, баш инженер Ә. Миңләгөлов, механик М. Хәсөнов та бик яхшы беләләр. Бигрәк тә былелгысы кебек... - Гектарынан 55 центнер алганда, - дип төгәлләштерә кооперативлар ассоциациясе рәисе Ә. М. Шәрәфетдинов. Нәм өсти: - ел бик күп хезмәт, тырышлык таләп итсә дә аның нәтижәсе халык сайлаган юлның хаклыгын нык дәлилләп дип уйлыйм. Рәиснән соңгы сүзләренә зур мәгънә салуын сиздәк. Безгә калса, иң өвүл бикколлылар хезмәт куйганда үз жирләрендә дә мул иген үстәрергә, хезмәтенә күрә һөрмәтен табарга, үз тормышларын үзләре яхшыртуга мөмкин булган чор житүен тоярлар дигән зур ышанычны күздә тотып өйтелгән иде ул сүзләре. **С. ХАЙРУЛЛИНА.**



Әхтәм абыйсы Рамилнең өтисе яшәндөгә кеше. Шуңа ул аны өлкән яштөгә кеше буларак бер һөрмәт итсә, хезмәттәшенәң тормыш, хезмәт тәжрибәсен күреп, аңа булган ихтирамы тагын да арта. Тырыш үз эше өчөн жаваплы булмаса, шулай чирек дистә ел дәвамында березлексез шофер булып эшли дө алмаган булыр иде, мөгаен. Әле ничек ашли дигән! «КамАЗ» автомашинасына утыруына да 15 еллап бит инде. Ә бу төр автотранспорт өчөн авылда эшнән һичкайчан бетеп торганы юк. Әхтәм исе жил урынына өрак шөһәрләргә да барып кайта, хужалык эчәндөгә эшләргә дә өлгәргә. Бөндә дә тәртип. Мөстәкыймлар

гаиләсе авылдагы үрнәк гаиләләренәң берсе. Кызларның берсе югары белем алып, Чулпан мәктәбендә укыга. Икенчесе дә озакламый белгечлә булачак. Шуңа да Рамил гел Әхтәм абыйсы янында булырга, аннан үрнәк алырга тырыша. Ә аның кебек тормышны өлө яңа башлаган кеше өчөн бик мөһим. Дөрес, Рамилнең дә аз булса да тәжрибәсе бар. Тракторда да эшлөгәнә бар, комбайнда да. Инде менә «КамАЗ» автомашинасын йөртә. Рәсемдә: «40 лет Победы» КФХАсы шоферлары Ә. Мөстәкыймов, Р. Вәлиәхмөтов. **Н. КВАШНИНА** фотсы.



Июльдән бүгенгә көнгәчә футбол буенча район беренчеләгенә ярышлар үтте. Беренчә этапта командалар 2 группа - «А» һәм «Б» га бүлендә. Аларның һәркайсында 4 өр команда бар иде. Ике түгәрктән соң группаларда соңгы урыннар яулаган командалар үз чыгышларын тәмамладылар. «А» группасыннан «Правда» КХАсы, «Б» дан Хафизов исемдөгә КХА командалары төшөп калды. Икенчә этапта калган 6 команда район чемпионы исемә өчөн көрәштеләр. «Зүзәйнефть» командасы икенчә этапка 16, МСО һәм НГДУныкылар 13, НУРБ 11, Кузнецов исемдөгә КХА 10 һәм шикәр заводның «Спартак» командалары 6 очко белән икенчә

этапка чыктылар. НУРБ командасы көндәшләре белән бары бер тапкыр «ничья»га уйнап, бөтен очрашуларны отып, 39 очко жыйды һәм район чемпион исемән яулады. «Зүзәйнефть» (32 очко) командасы икенчә, МСО (30) командасы өчөнчә булды. Беренчеләк тәмамлануга ук район кубогы өчөн көрәш башланды. Беренчә турда НГДУ футболчылары МСО командасын, НУРБ Егоркиноныкы, «Спартак» «Правда» КХАсы командасын жинделәр. Район кубогының былтыргы хужасы - «Зүзәйнефть» Кошки районының жыелма командасыннан өстен чыкты. Кызыклы ярышлар дәвам итә һәм футбол сөчөләргә 20нчә сентябрьдә 16 сәгаттә шөһәр стадионында үтөчөк финал уеннарына чакырабыз. **Х. ФАТУЧЕВ.**

**СЕКУНД САН КҮК КҮКРӘУ ҺӘМ ЯШЕН**  
Жир шарында көн сәен 44 мең яшен котырына, жиргә секунд алар 100 яшен кадала. Алар күктән ишелеп төшә. Мөгжиза түгел инде бу. Ә бит яшен - табигатьнең иң серле күрәнәшләреннән берсе. Галимнәр аның барлыкка килү механизмын аңлата алдылар: ул - болытлар арасынан үтеп чыга торган электр очкыны. Яшеннең куәте 200 мең амперга житүе ачыкланган, ө көчле яшенлө янгырның потенциал куәте 100 мең тонна тринитротолуолга тиң. Хиросимага ташланган атом бомбасыннан биш тапкыр куәтләрәк. Яшен каналы 30 млн. градуска хәтлө кыза, ө бу Кояш өслөгәндөгә температурадан күпкә югарырак. Яшен белән очрашу, кагыйдә буларак, кеше өчөн начар төгәллөнә. Яшен сугу өсөн калганнар өчөн дә эссез калмый. Алар арасында бронхлар кысылуы, йөрәк - кан тамырлары, үпкә авырулары белән авыручылар, акылдан язганнар һәм үз - үзләренә кул салучылар күбрәк була. Шуңа күрә дө яшеннән качыгыз!

Хатын - кызлар, сезнең өчен

## Адрес үзгәрсә дә...

Халыкка күнүреш хезмәте күрсәтү район производство идарәсенә Школьная урамында урнашкан Көнүреш хезмәте йортында «Фатир» торган трикотажа ательесы ачылуына 14 ел булганда өч хужа алыштырды. Башта трикотажчылар «Татшвейбыт» берләшмәсенә буйсындылар. Соңрак аларны Синдряков исемдәгә хужалык сатып алды. Быелгы елдан трикотаж ательесы райпоның хәзерләүләре конторасы карамагына күчкәч, аның адресы да үзгәрде. Цех шикәр заводы поселогының Московская урамындагы жиденче кибет бинасына урнашты. Хәзер бу бинада эшләүче райпоның тегү цехы белән трикотаж ательесы тулаем бер коллетив тәшкит итә. Элек нигездә трикотаж әйберләре бәйләү һәм ремонтлау, соңрак, синдряковлылар карамагында булганда сарык йоныннан жылы юрган - матрацлар сыру белән мәшгуль булган коллективның эш спецификасы киңәйгән бүген. Алда телгә алынган эш төрләренә өстәмә рәвештә кышкы өс киеме тегелә, ремонтлана биредә. Шулай ук урын - кирәк - яраклары, эш киёмнәре дә тектереп була. Әлегә товарларга ихтыяжы булган һәркем үзе килеп тә, 2 - 26 - 68 телефоны буенча да заказ ясыя ала.

Ателье мөдире Л.Е.Кабанова әйтүенчә, биредә барлык төр эшнә башкару өчен

мөмкинлекләр зур икән. Тегү һәм бәйләү машиналары, «Сима» һәм «Тойоте» кулдан эшләү ап-

паратлары бәйләү бар трикотажчылар карамагында.

- Хәзерләүләре конторасында йон булганда жепкә дә аптырамабыз шәт,- ди Лидия Ермолаевна.

Әйе, йон булганда, ателье элеккеге «танышлыклары» буенча йонны жепкә алыштыру, яисә тиз арада юдырту мөмкинлекләренә ия. Ә хәзерләүләре конторасы йонга аптырамастыр. Соңгы елларда контора халыктан йон жыюны оештырмау сәбәплә халык бу продукцияне урнаштыра алмый иза чигә иде. Быел ателье өчен йон кирәккәч, йонны жыймый булдыра алмаслар, димәк.

Шулай булгач, трикотажчыларның үз маркаларын югары тотуларына телесе кала. Шәт, сынатмаслар. Ни өчен дигәндә, ателье ачылуының беренче көненнән үк норлатлыларның трикотаж әйберләренә булган ихтыяжын тулы канәгәтләнәндерә килде. Бүген дә биредә балалар өчен жакет һәм юбкалар, костюмнар, свитерлар, гамашлар һәм башкалар бар. Барысы да жылы итеп, сыйфатлы бәйләнгән. Салкын кышта сарык йоныннан сырылган юрганнарға төрөнәп йокларга теләүчеләр да аптырамасыннар, ательега килсеннәр. Ателье исә үзәнә мөрәжәгать иткән һәркемне каршы алып, аның ихтыяжларын тулы канәгәтләнәндерүне гарантияли.

Р.ГИНЯЕВА.

## БЕР сорауга-жавап

Паспорт алганда мин үзем теләгән милләтне яздыра аламмы? Минем әти - әнием - күченеп килүчеләр. Кечкенәдән мин урыс телендә генә сөйләшәм, әти - әни телен белмим, ул милләтнең гореф - гадәтләре, традицияләре миңа ят.

Марина Г. Казан

Русиянең «Гаилә кодексы»ннан чыгып, Сөз әти - әниегез милләтен генә яздыра аласыз. Әти - әниегез икесе ике милләттән булса, икесенә берсен сайларга хакыгыз бар.

(«Око» юридик агентлыгы).

сентябрь, 1997 ел



*Хәтфә келәм - яшел чирәм  
Югалып, сызып бара.  
Көзгә баккан сукмактардан  
Атлап килә кыз бала.  
И сөйкемле кыз бала!  
Атламый, йөзеп бара!  
Әйтерсең көзгә урманда  
Яз кояшы елмае...*

КИЕМНЕР ТАМЫСАСА...

Кара жиләк белән карлыган табын бетерү өчен киёмне иң элек сабынлы суда юып алыгыз. Аннаны өчөгән сөткә яисә лимон кислотасы эретмәсенә салып тотыгыз. Инде тап бетмәгән очракта шул ук процедураны яңадан кабатлап, аннаны порошоклы суда юып чайкагыз.

**КИЕМДӘГЕ ТУНДЫРМА (МОРОЖЕНОЕ)** табына, бер чәй кашыгы суга бер чәй кашыгы бура салынган эретмә сөртеп тотыгыз да, берәздән яхшылап юып чайкагыз.

**ШОКОЛАД** табын тозлы суда яисә нашатыр спирты эретмәсендә юып бетереп була.

## Холестерин - «маньяк»

Балыкның һәр төре кәтлиттән файдалырак диләр. Чөнки 100 грамм кызылыкта һәм кәтлиттә дә, кыздырылган бөөр, бавыр һәм миңдә дә 2000 мг. гына исәпләнә. Сырда, мәсәлән, 110 мг.

Берләшкән Милләтләр Оешмасы каршындагы Бөтендөнья сәләмәтлек саклау оешмасы күрсәткелләре буенча кеше организмына тәүлегенә 300 мг.нан артык (ярты кап сыер маендагы кадәрле) холестерин кермәсә теләсә нинди май да зыян итми икән.

Холестерин шактый күп тупланганда кан йөрешенә зыян китерә. Ул тарая башлаган кан тамырларын томаларга мөмкин. Нәтижәгә организмга инфаркт, инсульт һәм гангрена яный.

Белгечләр профилактик чараларны үз вакытында үткәргәндә кан составындагы холестеринны нормадан арттырмау була диләр. Бөла шунда ки, күп кеше үз организмда холестеринның артык күп булуын инфаркттан соң гына белә. Ул тире астындагы май түгел бит - күрәнми. Холестеринны кисәтүгә кешеләр ни гадәр бик аз игътибар итәләр. Дөрес аның микъдарын төшерүче дарулар бар. Алар кан составындагы холестеринны бөтенләй дә юк итәләр.

Көнбатыш илләрендә, мәсәлән, холестерин белән медицина гына түгел, азык - төлек промышленности, авыл хужалыгы һәм сәүдә дә көрәшә. Америкадагы һәр укучы бала холестерин кай-

да күбрәк икән белә һәм йомырка төбәсен бары тик үсемлек маенда гына кыздыра. Олы кеше организмдагы холестерин микъдары тәүлегенә 300 миллиграммнан артмаска тиеш. Ашамлыкның күпчелек төре холестеринга бай. Без ризык талымлап тормыйбыз - нәрсе бар шуны ашыйбыз. Шунның өчен түбәндәгеләрне истә тотыгыз. Яшелчә һәм жиләк - жимеш тукуландагы төп ризыклар булырга тиеш. Дигәз балыгының файдасы гаять күп. Сарымсак һәм башлы суган да холестеринны киметә. Ө кыздырылган, ысланган ризыкларны шулай ук камыр ашларын, гомумән, бик аз ашарга кирәк. Шулай эшләгәндә «холестерин» дигән маньяк сезне харап итә алмас.

## Сөйкемле буласыгыз килсә...

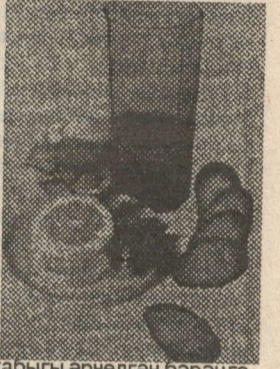
*Һәрвакыт сөйкемле булып күренү өчен хатын - кыз берничә минут кына булса да вакытын битен тәрбияләүгә багышларга тиеш. Һәм моның өчен кыйммәтле кремнар сатып алуның да кирәге юк. Кремдагы витаминнарны күхняда һәм суыкчыктагы ашамлыктар да бик укышлы алыштыра ала. Бүген, шул нисбәттән, һиндстан косметологларының кинәшләре белән танышып карыйк. Алар фикеренчә кыяр, лимон кавын һәм бәрәңгә бит тиресен житәрлек дәрәжәдә тукландыру сыйфатына ия.*

### ЛИМОН

Иң элек бер лимон согына жылы су кушып «лосьон» ясагыз. Аннаны кайнар суга манчылган тастымал белән яисә битне пар өстендә тотып, биткә кайнар компресс ясап алыгыз. Шуннан соң биткә эзер лимон лосьонын сөртеп егерме минут тотыгыз. Ахырдан битне жылы су белән юарга онытмагыз.

### БӘРӘҢГЕ

Юылган битне берәз пар өстендә тотып алыгыз. Аннан соң кабыгы әрчелгән бәрәңгәне, үтөкүрлмәле телем - телем турап, биткә каплап чыгыгыз. Унбиш минут үткәч, жылы су белән юып төшерез. Чи бәрәңгедән ясалган бу маска битнең нәфислеген сакларга ярдәм итә.



### Хужабикәгә Сырдан салат

Угычта уылган сырга саламлап туралган тавык ите, башлы суган, пешкән йомырка, уылган сарымсак салыгыз. Аннан соң каймак, тоз, туралган укроп сибеп, барысын бергә болгатыгыз. Салат өстен яшел укроп белән бизәгез.

Бер өлеш салат өчен 75 г.сыр, 25 - 30 г пешкән тавык ите, 1 баш суган, 1 йомырка, 2 г сарымсак, каймак, тоз һәм укроп эзерләгез.

### Кызыл карлыган, кура һәм жир жиләгә

тапларын бер өлеш аш серкәсенә бер өлеш лимон согы кушылган катнашма сөртеп чистартырга кирәк. Аннан соң, гадәттөгечә, порошоклы суда юыгыз.

Киёмгә яңа гына буялган **ЯШЕЛ ЧИРӘМ** табын одеколон сөртеп бетерергә мөмкин. Ә менә кипкән чирәм табын, 30 г одеколонга 10 г нашатырь спирты кушылган эретмә белән бетерергә киңәш ителә.

Кипкән **ЙОМЫРКА** табын щетка белән ышкып чистартырга мөмкин. Инде бу ысул белән бетмәгән очракта, бензинга манчылган салфетка белән чистартыгыз.

## Төш юрау

**Агым су аша йөзеп чыксаң, кайгыдан арынасың.**

**Коедан су алган күрсән - кияүгә чыгасың.**

**Төшендә еласаң, шатланасың.**  
**Төшендә тауга менсән, бөхетле булырсың.**

**Төшендә яшеллек күрсән - тиз килә торган шатлык.**

**Төштә атка атлану - мәртәбәгә ирешү.**

**Төштә гармун тавышы ишетсән, хөбәр була.**

**Төштә төрле жепләр күрү - юлга чыгу.**

**Төштә жеп эрлесән, ерак жирден якын кешең килә.**

## БУЛМАС ДИМӘ, ДӨНЬЯ БУ!

Көнчыгыш ырымнары буенча, «үгез» елы табигатьнең үзен генә түгел, кешеләрне дә сыный: Африка негрларын «Умарта туена» бал тамакае - бөләкәй кошчык алып килә. Ник дигәндә, аның бал күченә үз көче генә житми.

Ике аяклы ерткычлар умартаны туздыралар, ә теге хәйләкәр кошчык исә кортлардан авыз итү өчен шуны гына көтөп тора.

Шулай да безнең өчен кортларга һәм аларның кәрәздәгә нәселенә караганда баллары тәмлерәк. Моннан тыш, балның кешегә биниһая көч - куәт бирә торган хасияте бар.

Әйдәгез, мисалны тарихтан китереп карыйк. Беренче бөтендөнья сугышында Англиянең батырылган «Лузитания» пароходындагы бик күп алтынны, байтак мәшәкәтләр чигеп тә, һич күтәрә алмаганнар. Йомшак скафандрда водолазлар чыдамаган, ә каты скафандрда исә, кем әйтмешли, күз күрә, тик кул житми икән. Шуннан акыллы кешеләр водолазны ярты ел буена бал белән туендырырга, балны торган саен күбрәк ашата барырга киңәш биргәннәр. Зур сынау алдыннан һәркайсы иң соңгы норма - 700 грамм (ә барлыгы алты потлы бер миңкә балны) ашаганнан соң водолазлар, йомшак скафандр киеп, диңгез төбенә төшә һәм аннан

барлык алтынны күтәрә алганнар.

Шуңа күрә быел безгә, бик күп бал ашап кына да, бик күп эшләрне майтара алырга булыр.

Ә менә Мюнхенда яшәүче әүвәлге фран-

алгалый икән. Аның каравы, аксымлы ашамлыкларның бик туклык булуын бәрничек тә инкарый итә алмыйсың.

Үзенең ашарга һәвәслеген «өченче дөнья» дан башкалар да күз уңынан үткөрергә тиеш, дип саный француз галиме. Аныңча, һәркем үз өендә аксымга бай бөжәкләр фермасын оештырса, бердәнчар булмас бу.

Бөжәкләр файдасы да, тәмле дә, өстәвенә, ышанычлы ниغمәт тә бит алар. Мондый эшчәнлеккә кризис янамый, аңа валюта курсы төшүе дә куркыныч түгел. Тик чөйни бир шунда таракан канатларын, чытыр - чытыр китереп.

Әлегә ише ашамлыкны искә төшерү белән үзендә жирәнү тойгысы туган кешегә Б.Клоде үзен - үзе тәрбияләргә киңәш итә. Әйткән хәмерне ирендәгәндә бөжәктән сынап карарга, авызга капканнан соң төкерергә кирәк. Әнә шулай итә торгач, бер елдан соң аңа төмам күнегеп житсәң.

Француз үзе корт йомыркалары һәм коңгызлар белән генә диярлек туклана. Галим раславынча, аның өч меңләп тарафдары бар. Моңа ышанмаса да булыр иде, Б.Клоденең «Тәмле һәм туклыклы бөжәк ашлары» исемле китабы 700 мең данадан артык тираж белән басылып чыккан һәм аңардан менә биш ел инде, кем әйткәндәй, уңышлы файдаланып киләләр икән.

«Российская газета».

## Менә сиңа ма!



Херсон шәһәрәндәгә китап йортының фәнни төркем хезмәткәре Владимир Мостовой кызыклы ачышка тап булган. Сәяси репрессия корбаннары эше белән танышканда, ул Карл Марксын улы Херсонда 1938 елның 16 февралендә атылган икәннән белә.

Рейнгольд Карлович Марксын СССРның Эчке эшләр халык комиссариаты һәм прокурор атарга хөкем иткән. Хөкем карары мондый: «Немецлар арасында фашизмга өндәү һәм совет власте белән килешмәүчәнлек тудыру максатларында диверсия эше алып барган өчен». Тикшерү күрсәткәнчә, ул бу эш белән райпотребкооперация бүлегә мөдире булып эшләгәндә шөгыйльләнгән. Атаклы кешенең улы һәм биш бала атасы булу да аны социалистик революциянең жәза кылычыннан коткарып кала алмаган. Эмма бу карар дәрәс булмаган - Карл Марксын улы 1974 елда Украинаның Югары суды тарафыннан реабилитацияләнгән.

(«Деснянская правда» газетасыннан).

## КОТЛЫЙБЫЗ!

Яңа Иглай авылында яшәүче кадерле тормыш иптәшәм, әтибез, бабабыз Әхтәм Зыятдин улы Хәсәенов-ка 19 сентябрьдә 60 яшь тула. Без аны туган көне белән чын күнелдән котлыйбыз. Аңа исәнлек - саулык, жан тынычлыгы, шатлыклы кадерле картлык телибез. Тарыйсың да чал чәчәңне сыйпап: Картаелды инде, диясәң. Килә минем шул чал чәчләреңнең һәрберсенә башым иясем. Әткәй, әнкәй, синнән башка тагы кем бар шундый бала бәгырьле. Кояш сыман әнкәй берәү булса, Син дә безгә шулай кадерле. Сиңа изге теләкләр белән тормыш иптәшәң, балаларың, киләннәрең, кияүләрең, оныкларың.



## Белдерүләр

### САТАБЫЗ

1993 елгы ВАЗ - 21074, 5 баскычлы күчеш тартмасы, газ һәм бензинда эшләү өчен көйләнгән, 39 мең км. юл үткән. Адрес: Вахитов ур., 3 - 6, тел. 2 - 19 - 96.

Каравыл Тавында фундаментта йорт, участогы бар. Баясе - килешү буенча. Адрес: Нефтьчеләр ур., 2 - 26, (17 сәг. соң.)

«Иж - Планета» мотоциклы, кыйммәт түгел. Тел.: 5 - 27 - 66.

1993 елгы ВАЗ - 2105. Адрес: Дружба ур., 75 - 65. Тел.: 65 - 5 - 36, (17 сәг. соң.)

1996 елгы ВАЗ - 21061. Тел.: 65 - 4 - 65 (НУРБ коммутаторы аша)

Ашыгыч рөвештә һәм арзан бәягә 3 бүлмәле фатир. Адрес: Московская ур., 5 - 45.

Искә Әлмәт авылында йорт. Егоровага мөрәжәгать итәргә.

Яңа йомшак кәңәфиһәр. Тел.: 2 - 24 - 58.

Азык комбинаты янында гараж. Тел.: 65 - 3 - 02 (НУРБ коммутаторы аша)

Щит йорт комплекты. Тел.: 3 - 31 - 11.

Горький урамында йорт. Адрес: Космонавтлар ур., 27.

1992 елгы «Муравей» мотороллары. Адрес: 60 лет Октября ур., 7 - 7, (17 сәг. соң.)

### ТӨРЛЕСЕННӘН

«Казахстан», Т - 150 тракторлары, «Нива» комбайны сатып алам. 446818, Самара өлкәсе, Кошки районы, Рус Васильевка авылында Чигалинский В.А.га мөрәжәгать итәргә.

Яшь кыз сатучы эше эзли. Тел.: 2 - 32 - 58 (8 дән 12 сәг.кә кадәр.)

2 бүлмәле фатир ике берәр бүлмәләргә алыштырыла. Адрес: 60 лет Октября, 9 - 13.

Түбән Кама шәһәрәндәгә 2 бүлмәле фатирны - Норлаттагы шундый ук фатирга алмаштырам. Тел.: 5 - 13 - 31 (19.00 сәг. тән соң)

Барлык уңайлыклары булган 4 бүлмәле фатир - коттедж (бакчасы, йорт яны корылмалары) - 2 һәм 1 яки өстәмә түләп икешәр бүлмәле фатирга алмаштырыла яки сатыла. Тел.: 2 - 11 - 26.

ВАЗ машинасын «Газпром» РАОсы акцияләренә алыштырам. Тел.: 5 - 36 - 60 ( 14.00 дән - 16.00гә кадәр.)

3 кешелек гаилә яшәп торырга фатир яки үзәктән ягыла торган йорт эзли. Тел.: 65-0-40, эшнәке 2 - 28 - 24.

25 сентябрь көнне 18.00 сәг.тә район үзәк Күльтура йортында «Ильдан» фирмасы мөхтан эшләнгән әйберләр күргәзмәсе һәм сату оештыра.

Кышкы киёмнәренә алырга теләүчеләренә күргәзмәгә чакырабыз. Керү ирекле.

Аксеновның бизнес мәктәбе компьютер курсына кешеләр жыйя.

«53 нче СМУ» ОООсына мөрәжәгать итәргә. Лицензия - Б - 19 №2008.

БАШ МӨХӘРРИР Р.Ф.ЖАМАЛИЕВ.  
МӨХӘРРИР С.Н.ХӘЙРУЛЛИНА

## БАЛ ҺӘМ БӨЖӘК

## ҮЙКМӘТЛӘРГӘ

куз физигы Бруно Клоде туклану проблемасын бөтенләй башка ризык чыганакалары белән хәл итмәкче була. Клоде идеясе гап - гади: ул ачлык кичерүче «өченче дөнья» илләренә, үз үрнәгендә, бөжәкләр белән туклануны киңәш итә. Аның мисалына иярсәләр, янәсе, берьюлы ике куян тотыла - беренчедән, халык өчен азык - төлек мәсьәләсе чишелә, иккенчедән, корткыч бөжәкләргә каршы көрәш алып барыла.

Бруно Клоде Мюнхен ресторанның берсендә бөжәкләр белән сыйланырга тәкъдим итә. Әлбәттә, калын майонез һәм сыр катламы астындагы чикерткә белән он кортларының чын төмен татуы авыраак булыр. Аннары, кайбер батыр батыр тамакка кайлар сүзенә караганда, бериш бөжәкләрнең хитин тышчалары тамакны аз - маз сыдырып та

## Эчемлекләренә үзбөз әзерлибез

## Гөлжүмештән - аракы

7,5 литр кайнатып суытылган суга 2 стакан гөлжүмеш, 100 грамм чүпрә, 4 килограмм шикәр саласың. Өчеп, тонгач (3 айдан соң) чип - чиста аракы хасил була. Шланг аша ипләп көнә шешәгә тутыралар.

## Алма суыннан - сидр

8 литр алма суына 2 килограмм шикәр һәм бер литр су салалар. Яхшылап болгаткач (шикәр эреп беткәч) суслонны шешәләргә тутырып, өчәргә куялар. 7 - 10 көн бие әчәтәләр. Нәтижәдә 5 - 11 градуслы шәраб өлгерә. Аның градусын 16 - 18 гә житкөрер өчен безаз аракы йә спирт кушалар. Эчемлек алтын - сары төстә, безаз өчкелтем була, аннан алма исе килеп тора.

## Алтын яратасызмы?

## Юкка!

-Иннегезне үзгәртегез,ул сезгә килешми,энергетиканы киметә- дип киңәш бирде табиб.Аннары минем бизәнү әйберләремне тикшерде:

-Сезнең металлгыз-көмеш,алтын белән бик артык мавыкмагыз, алар шулай ук организмны көчсезләндерә...  
Без үзбөзнең киёмгә зөвыгыбызны теге яки бу ташларга,металларга,мәхәббәтебезне сәләмәтлөгезгә бәйләп карарга күнекмәгәнбез.Ә бит алар арасында турыдан-туры бәйләнеш яши. Әгәр дә сезнең арада биоэнергетик бергәлек юк икән,вакыт узду белән андый зөвык-гадәтләр авыру тудыруга сәбәп булалар.

Өч-дүрт еллар элек теләсә кайсы кооператив ларегында бакыр беләзекләр сатып

алырга мөмкин иде. Хәзер халык аларга карата суынды,ахыры. Кызганыч.Безнең организмга бакыр житмәү мускулларның тиз аруына,баш авыртуына,ярсучанлыкка китерә.

Ә аның житү-житмәвен ничек белергә соң? Тәүлеккә кеше организмны 3 грамм бакыр таләп итә. Азыктөлек белән шул кадәр аласызмы-юкмы, моны бик жиңел ачыклап була: авырта торган теләсә кайсы жирегезгә «биш тиенлек» яки бакыр пластинка куегыз. Тиредә карасу эз калмаса, барысы да тәртиптә дигән сүз. Эз карарак булган саен житмәүчелек зур-

рак була.Ә ни эшләргә соң? Соны әйберләре, чөгәндәр,жир жиләгә күбрәк ашагыз.Болай да эшләргә була:авырткан жиргә пластинка куярга,беләзек кияргә,бакыр чыбык белән билне буарга һәм шул килеш 6-8 сәгать йөрергә. Бакыр организмга яхшырак сөңсәң өчен,аны вакыт-вакыт чистартырга кирәк:утта кыздырырга һәм наждак көгәзе белән ышкырга.

Менә тагын бер сер,аның аңлатмасын әле берәү дә белми, эмма файдасы бөтен кешегә мәгълүм. Йөрәгезгә авыртса, чөнчә бармагыгызга теләсә нинди ак металлдан,хөттә алюминий чыбык та ярый,балдак киеп йөрөгез.Сул яктан авыртса-сул кулда,күкрәк тирәсе авыртса-уң кулда.Буыннар оеганда аларны төнгә фольга белән урау да яхшы-ул да бит алюминий металлдан.

Алтын бөтен кешегә дә зыянлы түгел,кирсенчә, ул күпләрнең организмна уңай тәэсир итә. Үз металл булган очракта,әлбәттә.

Учредительлар: Октябрь район хакимияте һәм редакциянең хезмәт коллективы.  
"Дуслык" район газетасы атнаың чәршәмбе, жомга, шимбә көннәрендә чыга, рус һәм чуваш телләренә тәржемә ителә.  
Безнең адрес: 423000, Татарстан Республикасы, Норлат шәһәре, Карл Маркс урамы, 19.  
Телефоннар: баш мөхәррир - 2-12-14, 2-22-81, мөхәррир һәм авыл хужалыгы бүлегенә - 2-22-51, Советлар һәм жәмәгать оешмалары тормышы, чуваш теленә тәржемә буенча мөхәррир - 2-10-44, жаваплы сәркәтип - 2-18-67, рус теленә тәржемә буенча мөхәррир - 2-14-16, бухгалтерия,реклама бүлегенә, фотокорреспондент - 2-15-63.  
Газета Татарстан Республикасының мәгълүмат һәм матбугат Министрлыгында 34 нче номерлы таныклык белән теркәлде.